

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т.І. Поніманської

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

Спеціальність 016 Спеціальна освіта
(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Спеціальна освіта. Логопедія
(назва освітньої програми)

Факультет педагогічний
(назва факультету)

РДГУ – 2025

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 016 Спеціальна освіта.

Укладач: Федорова Наталія Володимирівна, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської

Протокол від “12” червня 2025 року № 7

Завідувач кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І. Поніманської

(підпис)

Лона ДИЧКІВСЬКА

Робочу програму схвалено навчально-методичною комісією педагогічного факультету за спеціальністю А 6 (016) Спеціальна освіта

Протокол від “30” червня 2025 року № 5

Голова навчально-методичної комісії педагогічного факультету

підпис

Наталія ГОРОПАХА

Вступ

Наскрізна програма практики галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 016 Спеціальна освіта спеціалізації 016.01 Логопедія ОПП «Спеціальна освіта. Логопедія» ступеня вищої освіти бакалавр для здобувачів вищої освіти педагогічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету розроблена у відповідності до «Положення про практики у Рівненському державному університеті». У даному положенні зазначається, що практика здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою освітньо-професійної програми підготовки фахівців різних освітніх ступенів кожної галузі, спеціальності та освітньої програми. Метою практики є закріплення теоретичних знань, отриманих здобувачами вищої освіти під час навчання, формування у них професійних умінь за відповідною освітньою програмою для прийняття самостійних рішень у конкретних умовах фахової діяльності. Види та обсяги практик визначаються освітньо-професійними програмами підготовки фахівців, навчальними планами, графіками навчального процесу. У залежності від конкретних умов час проведення практики може змінюватися в межах семестру без зміни її тривалості. На всі види практик здобувачі вищої освіти денної форми навчання направляються наказом ректора по університету, а здобувачі вищої освіти заочної форми навчання – розпорядженням декана факультету.

Практика здобувачів вищої освіти передбачає безперервність та послідовність її проведення з метою формування відповідних загальних та спеціальних компетентностей, досягнення прогнозованих результатів навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Перелік усіх видів практик освітньої програми денної та заочної форм навчання, тривалість і терміни визначені в навчальних планах. Основними видами практик є навчальна і виробнича.

Практика є невід'ємною складовою частиною, одним з важливих засобів процесу підготовки фахівців зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» спеціалізації 016.01 Логопедія у закладах вищої освіти. Вона займає важливе місце в системі навчання майбутніх логопедів і проводиться на базах різних типів закладів освіти.

В процесі залучення студентів до професійної діяльності здійснюється виховання професійних якостей майбутнього фахівця спеціальної освіти, вироблення навичок і умінь, необхідних для проведення освітньо-корекційної роботи із дітьми з особливими освітніми потребами, розвиток педагогічного мислення, творчих здібностей та особистих якостей студентів.

В ході практики студенти переконуються у правильності свого професійного вибору, наявності в них педагогічних здібностей, схильності до роботи з дітьми з порушеннями мовлення різної етіології та патогенезу. Співпраця з досвідченими логопедами-наставниками під час практики закладає основи педагогічної майстерності, любові до майбутньої професії. Практика у базових закладах є обов'язковим компонентом процесу фахової підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

спеціалізації 016.01 Логопедія, важливим етапом їхнього професійного зростання. Практична підготовка забезпечує встановлення безпосереднього зв'язку між теорією та практикою, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь студентів, що зумовлює оволодіння ними складниками професійної компетентності, подальшого вдосконалення та розвитку спеціальної педагогічної освіти.

Організація практичної підготовки студентів в університеті враховує специфіку галузі спеціальної освіти, має наскрізний характер. Наскрізна програма практики розробляється на весь період підготовки та для кожної окремої практики (робоча програма). Наскрізна програма дає повну уяву про всю систему практичної підготовки зі спеціальності «Спеціальна освіта». На базі наскрізної програми практики розробляються робочі програми практик, кожна з яких є логічним продовженням попередньої, що підтримує цілісний характер практичної підготовки майбутнього фахівця та принцип наступності. Робоча програма практики деталізує й конкретизує загальні принципи наскрізної програми.

Проходження студентами різних видів практик здійснюється протягом всього періоду навчання. Згідно з навчальним планом проводиться **чотири види практики на рівні бакалавр** (навчальна пропедевтична практика, навчальна педагогічна практика на другому курсі в третьому та четвертому семестрі протягом двох тижнів кожна; виробнича (логопедична в ЗДО) практика (на посаді вчителя-логопеда) на третьому курсі в шостому семестрі протягом шести тижнів; виробнича (логопедична в ЗЗСО) практика в закладах загальної середньої освіти (на посаді вчителя-логопеда) на четвертому курсі у восьмому семестрі протягом десяти тижнів.

Безперервність та послідовність практики впродовж кількох років навчання дозволяє майбутнім фахівцям спеціальної освіти здобувати необхідний і достатній обсяг практичних знань і умінь. Ефективність практики залежить від дотримання таких умов: теоретична обґрунтованість системи підготовки студентів до практики, її навчальний і виховний характер, комплексний підхід до визначення завдань, змісту, форм і методів організації та проведення практики, забезпечення наступності та системності на різних етапах її проведення.

Програма практики є основним навчально-методичним документом для студентів та керівників практик від університету та бази практики. Основне призначення наскрізної програми практики полягає в тому, щоб чітко спланувати та регламентувати усю діяльність здобувачів вищої освіти і викладачів у цей період освітнього процесу, який проводиться на базі практики.

Види та терміни проходження практики

Наскрізна програма практики розроблена з урахуванням вимог навчального плану і відображає специфіку змісту професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» у такому порядку:

Перший рівень вищої освіти (бакалавр):

- навчальна пропедевтична практика – 2 курс (3 семестр) – 2 тижні;
- навчальна педагогічна практика – 2 курс (4 семестр) – 2 тижні;
- виробнича (логопедична в ЗДО) практика– 3 курс (6 семестр) – 6 тижнів;
- виробнича (логопедична в ЗЗСО)– 4 курс (8 семестр) – 10 тижнів.

Мета і завдання педагогічної практики

Програма практики визначає мету і завдання, а також конкретний зміст діяльності здобувачів вищої освіти в даний період.

В основі підготовки сучасного фахівця спеціальної освіти лежить принцип саморозвитку особистості. Особистісно-діяльнісний підхід припускає розвиток професійної компетентності здобувача вищої освіти і його особистості в цілому. Формування потреби студента підвищувати свій професійний рівень і усвідомлено управляти розвитком своєї особистості реалізується в процесі професійної підготовки, тому її **основна мета** – створення умов для самореалізації, самовдосконалення, самовизначення особистості майбутнього фахівця спеціальної освіти. Реалізація цілей і завдань практики припускає інтегрований підхід до визначення й розробки видів діяльності, спрямованих на формування ключових загальних і спеціальних компетентностей.

Зміст практики включає:

- вивчення дитини, виявлення її здібностей, інтересів, мотивів діяльності й спілкування, проектування її індивідуального, психічного та мовленнєвого розвитку;
- організацію життєдіяльності й спілкування дітей у підгрупах, групах і створення в них сприятливих умов для психічного та мовленнєвого розвитку кожної дитини;
- вивчення, аналіз і самоаналіз педагогічного досвіду;
- формування у здобувачів вищої освіти професійних умінь і навичок, необхідних для всебічного вивчення дітей з порушеннями мовлення та проведення корекційної роботи з ними;
- розвиток інтересу до науково-дослідної роботи в галузі спеціальної освіти;
- вдосконалення вмінь розробки здобувачами вищої освіти власних діагностичних та корекційно-розвивальних методик;
- формування навичок аналізу занять вчителів-логопедів ЗДО та ЗЗСО, виявлення переваг та недоліків занять;
- формування й розвиток у здобувачів вищої освіти загальної й педагогічної культури майбутнього фахівця, власного стилю професійної діяльності, творчого підходу до вирішення робочих завдань; підвищення рівня їх професійної самореалізації, потреби в професійній самоосвіті й самовихованні.

Основні завдання практики:

- поглибити і закріпити теоретичні знання здобувачів вищої освіти, одержані при вивченні курсів загальної та спеціальної педагогіки і психології, логопедії та інших дисциплін;
- поглибити та закріпити теоретичні знання, отримані студентами при вивченні методик викладання спеціальних навчальних дисциплін;
- оволодіти змістом та програмою з навчальних предметів у спеціальних та компенсуючих ЗДО, навчально-реабілітаційних центрів, закладів загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання;
- навчити застосовувати набуті знання на практиці у освітньо-корекційній роботі з дітьми з ООП;
- навчити здійснювати диференційований та індивідуальний підхід при проведенні фронтальної та індивідуальної роботи;
- навчити планувати освітній процес, логопедичну роботу, перспективні, календарні та індивідуальні плани, введення різних видів логопедичної документації в ЗДО компенсуючого типу, навчально-реабілітаційних центрах, закладах загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання;
- виконувати функції вчителя-логопеда в спеціальному закладі освіти, закладі освіти з інклюзивною формою навчання;
- виховання творчого підходу до педагогічної діяльності, прагнення до професійного самовдосконалення.

У процесі проходження різних видів практик у здобувачів вищої освіти **формується вміння:**

- діагностувати рівні розвитку дітей, сформованості психічних процесів, різних видів діяльності;
- враховувати результати діагностики в освітньо-корекційній роботі, планувати її;
- створювати навчально-розвивальне, предметно-ігрове, мовленнєве середовище в закладах освіти;
- організовувати ігрову діяльність дітей як засіб їх розвитку та виховання;
- забезпечувати всебічний гармонійний розвиток дитини;
- здійснювати професійну діяльність за обраною спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»;
- здійснювати контроль за ефективністю освітнього процесу, коректувати його;
- здійснювати просвітницьку діяльність серед батьків.

Організація практики

Практика розпочинається з настановної конференції, у ході якої студенти ознайомлюються з програмою практики: керівники роз'яснюють їм мету практики, ставлять конкретні завдання, інформують про зміст діяльності під час проходження практики, форму звітності, критерії оцінювання тощо.

Настановна конференція. На конференції керівник практики зачитує наказ Ректора про проходження практики здобувачами вищої освіти і розподіл їх за окремими закладами освіти міста, а також ознайомлює здобувачів вищої освіти та педагогів з метою, основними завданнями та особливостями організації практики.

Режим роботи здобувачів вищої освіти під час практики визначається керівниками практики та узгоджується з правилами внутрішнього розпорядку бази практики.

На період практики в кожній підгрупі здобувачів вищої освіти призначається староста, яка веде облік відвідування здобувачами вищої освіти практики, організовує і координує роботу підгрупи, виконує доручення керівника практики, методистів, адміністрації і працівників базового закладу освіти щодо організації і перебігу практики, інформує здобувачів вищої освіти про консультації, семінари.

Послідовність реалізації завдань практики здобувач вищої освіти визначає в індивідуальному плані проходження практики. Він складається у перші дні практики, схвалюється викладачем-методистом та керівником від бази практики (вчителем-логопедом, викладачами університету). Кожен здобувач вищої освіти працює відповідно до свого індивідуального плану.

Перебуваючи щодня у ЗДО компенсуючого типу, навчально-реабілітаційних центрах, закладах загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання не менше 5 годин, здобувачі вищої освіти виконують завдання, передбачені програмою практики на кожен день. Кожен здобувач вищої освіти, керуючись завданнями і змістом практики, веде щоденник, в якому фіксує результати виконання завдань, аналізує роботу вчителів-логопедів і свою власну. Основний зміст роботи студента-практиканта становить виконання визначених програмою завдань. Однак при проведенні режимних процесів здобувачі вищої освіти повинні активно включатися в діяльність і допомагати вихователю, логопеду, вчителю.

Основними *обов'язками здобувачів вищої освіти під час проходження практики* є:

- до початку практики одержати від керівника практики від ЗВО консультації щодо оформлення всіх необхідних документів;
- брати участь у настановній та підсумковій конференціях з питань практики;
- своєчасно прибути на базу практики;
- перебувати на базі практики відведену кількість годин;

- якісно виконувати усю роботу, передбачену програмою практики;
- виявляти творчу ініціативу, старанність, наполегливість, відповідальність, дисциплінованість, психологічний такт, дотримуватись норм поведінки;
- підпорядковуватись правилам внутрішнього розпорядку закладу, в якому проходить практика, виконувати розпорядження адміністрації та керівників практики;
- після закінчення практики кожен здобувач вищої освіти завершує підготовку необхідних звітних матеріалів, систематизує їх і вчасно подає на кафедру;
- захистити звіт з практики на підсумковій конференції.
- Невиконання хоча б одного пункту програми є підставою для не атестації здобувача вищої освіти.

Основними *обов'язками керівника практики від університету* є:

- контролювати готовність баз практики здобувачів вищої освіти;
- забезпечувати проведення всіх організаційних заходів перед виходом здобувачів вищої освіти на практику: настановної конференції, де ознайомити здобувачів вищої освіти з порядком проходження практики та технікою безпеки, програмою, забезпечити практикантів скеруванням на практику;
- спільно з керівником від бази практики забезпечити зустріч практикантів з керівництвом бази практики та високу якість проходження практики відповідно до програми;
- ознайомити керівників від бази практики з програмою практики й обов'язками, які покладаються на них;
- проводити інструктаж здобувачів вищої освіти, забезпечувати їх необхідною допоміжною методичною документацією та рекомендаційним списком літератури;
- надавати методичні рекомендації щодо складання індивідуальних календарних планів практики здобувачів вищої освіти, які затверджуються після погодження з керівником від бази практики;
- надавати консультації здобувачам вищої освіти щодо виконання індивідуальних завдань;
- забезпечувати постійне керівництво та контроль за виконанням індивідуального плану кожним здобувачем вищої освіти і надавати необхідну допомогу;
- повідомити здобувачам вищої освіти про систему звітності;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з правилами ведення документації;
- проводити індивідуальні та групові консультації;
- контролювати виконання здобувачами вищої освіти правил внутрішнього трудового розпорядку;

- підводити підсумки практики, оцінювати роботу кожного здобувача вищої освіти та звітувати на кафедрі про підсумки проведеної практики

Основними *обов'язками керівника від бази практики* є:

- створювати необхідні умови для виконання здобувачами вищої освіти програми практики;
- надавати здобувачам вищої освіти у відповідності до програми місця практики, що забезпечують найбільшу ефективність проходження практики;
- забезпечувати необхідні умови для отримання здобувачами вищої освіти під час проходження практики знань за спеціальністю;
- дотримуватися календарних графіків проходження практики;
- надавати практикантам можливість користуватися літературою та іншою документацією, що є у наявності на базі практики; допомагати їм у підборі матеріалів для курсових робіт;
- проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці і техніки безпеки з оформленням відповідної документації;
- контролювати дотримання практикантами виробничої дисципліни; забезпечувати облік відвідування практики здобувачами вищої освіти;
- про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад вищої освіти;
- вести облік і оцінювати роботу, що виконав кожен здобувач вищої освіти;
- контролювати підготовку здобувачами вищої освіти звітів з практики і після закінчення практики скласти на кожного здобувача вищої освіти письмову характеристику, що містить дані про виконання програми практики і індивідуальних завдань, про відношення здобувача вищої освіти до роботи і про участь у громадському житті;
- на запрошення кафедри брати участь у підсумковій конференції.

Базою практики здобувачів вищої освіти є дошкільні заклади освіти, навчально-реабілітаційні центри, заклади загальної середньої освіти з інклюзивною формою навчання тощо, що можуть забезпечити проведення здобувачами вищої освіти роботи вихователя, логопеда. Зважаючи на профіль підготовки базами практики можуть виступати державні та приватні заклади освіти.

Після настановної конференції здобувачі вищої освіти отримують скерування, яке їм видають керівники від університету на кафедрі дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Поніманської Т.І. Щоб одержати допуск до роботи, практиканти повинні заздалегідь пройти медичний огляд та інструктаж з техніки безпеки та протипожежної безпеки в університеті.

У перший день практики разом з університетським керівником студенти прибувають на місце проходження практики, де їх зустрічає

керівник від бази практики. Упродовж перших двох днів кожного практиканта закріплюють за своїм підрозділом, групою (класом) тощо. Керівник організації видає наказ про проходження практики здобувачами вищої освіти.

У перший день здобувачі вищої освіти знайомляться з базою практики. Упродовж наступних 1 – 2 днів складають індивідуальний план роботи та графік відвідування місця проходження практики. У індивідуальному плані повинно бути детально (по датах та годинах) описані види роботи практиканта під час проходження практики. У графіку відвідування зазначається дата, години та місце знаходження практиканта на базі практики. Один примірник графіка подається керівникові практики від кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти ім. проф. Поніманської Т.І. для контролю.

Упродовж всієї практики здобувачі вищої освіти ведуть щоденник, у якому занотовують результати спостережень, свої враження про роботу вчителя-логопеда. Щоденник ведеться у довільній формі.

Комплексне вивчення здобувачами вищої освіти освітньо-корекційної роботи в базових закладах проведення практики. Ознайомлення з базовими закладами освіти і комплексне вивчення специфіки їхньої роботи відбувається за наступними напрямками:

- ознайомлення з закладом освіти, бесіда з представниками адміністрації, вчителями-логопедами, іншими педагогічними працівниками, психологами, реабілітологами, лікарями, класними керівниками базового закладу;
- вивчення документації закладу (розкладу, планів роботи, нормативних документів, особових справ тощо);
- бесіда з дітьми, батьками;
- вивчення документації вчителя-логопеда;
- ознайомлення з методами та формами роботи вчителів-логопедів, за якими закріплено студентів-практикантів;
- складання і затвердження індивідуального плану роботи студента-практиканта (протягом першого тижня практики).

Під час проходження практики студенти-практиканти повинні суворо дотримуватися правил охорони праці та протипожежної безпеки. Кожен здобувач вищої освіти отримує індивідуальні завдання, які повинен вчасно та якісно виконати і оформити відповідно до вимог.

Форми і методи контролю

Контроль за проходженням практики здійснюється у декількох напрямках:

- фіксація старостами груп і груповими керівниками практики відвідування ЗДО, навчально-реабілітаційних центрів тощо: кожен здобувач

вищої освіти повинен відпрацювати не менш 5 годин на день, 25 годин та тиждень;

- ведення щоденних записів, які фіксують усі види роботи практиканта протягом практики, звіт, характеристика практиканта та звіти методистів;
- оцінка результатів практики вчителями-логопедами, груповими керівниками;
- залік (або диференційований залік) з практики.

Практиканти повинні дотримуватися режиму праці бази практики та виконувати свою роботу згідно плану. Керівники практики контролюють перебування здобувачів вищої освіти на базах практики, дотримання ними плану роботи, наявність необхідної документації, якість виконаної роботи, науковість та адекватність методів роботи, ставлення до своїх обов'язків та дисциплінованість.

Робота студентської групи та керівників практик, в свою чергу, контролюється завідувачем кафедри педагогіки і психології дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Поніманської Т.І. та навчальною частиною університету.

Навчальні посібники

Список літератури і навчальних посібників, що практиканту доцільно вивчити для успішного проходження практики, визначається базовими закладами. Необхідно реально враховувати резерв часу, який здобувач вищої освіти може виділити для їхнього вивчення в період проходження практики.

Підведення підсумків практики

Після завершення практики студент обробляє зібраний матеріал, складає звіт у якому подає аналіз всіх напрямів своєї роботи під час практики та оформляє звітну документацію, в якій характеризує повноту виконання завдань, труднощі, з якими стикався, вказує на досягнення та нереалізовані ідеї, визначає причини недоліків та упущень, намічає основні шляхи самовдосконалення. Практикант також готує матеріали до проведення фотомонтажу, випуску газети, виставки тощо про результати і особливості проходження практики.

Оцінювання результатів проходження практики проводиться з урахуванням результатів спостереження за діяльністю здобувача вищої освіти на основі:

- визначення якості виконання кожного завдання;
- аналізу професійних рис практиканта (дисциплінованість, уміння організувати власний робочий час, ініціативність, творче ставлення до справи та інші), його готовності надати допомогу працівникам закладу освіти;
- оцінних суджень, висловлених методистами, адміністрацією, працівниками бази практики;
- аналізу змісту та якості звітної документації здобувача вищої освіти;

- самооцінки студентом ступеня своєї підготовленості до самостійної практичної діяльності та якості виконаної роботи.

За кожен вид педагогічної практики здобувачам вищої освіти виставляється диференційована оцінка. Оцінка досягнень здобувача вищої освіти – це визначення рівня сформованості педагогічної компетентності. Виділені 4 рівні її розвитку:

- нульовий: здобувач вищої освіти не володіє педагогічною компетентністю, намагається інтуїтивно здійснити професійні дії, але безуспішно;

- репродуктивний: здобувач вищої освіти свідомо прагне застосувати знання на практиці, допускає помилки й недоліки, що свідчать про відсутність системності й гнучкості мислення, діє на основі прикладів і зразків;

- продуктивний: здобувач вищої освіти проявляє самостійність у виборі й здійсненні професійних дій на основі теоретичних знань і практичних зразків, у цілому успішно справляється з основними професійними діями;

- творчий: студент прагне здійснювати професійну діяльність на основі власних моделей, може науково обґрунтувати свої дії, демонструє вільне володіння педагогічною компетентністю.

Протягом усього терміну проходження практики проводиться поточна атестація практикантів, визначається їх проміжний рейтинг. Наприкінці кожного етапу практики (модуля) підводять підсумки навчально-практичної діяльності, здійснюється ранжування кожного практиканта за успішністю, визначається його рейтингове місце у підгрупі.

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти у період практики

Наступного дня після завершення практики практиканти здають керівникам від університету всі звітні документи для їх попередньої оцінки. Упродовж тижня після завершення практик на кафедрі дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Поніманської Т.І. відбувається підсумкова конференція, на якій здобувачі вищої освіти захищають матеріали практик. На конференції присутні всі практиканти та їх керівники від університету та баз практик.

Для підведення підсумків практик та кінцевої оцінки роботи студентів-практикантів керівники практики інформують кафедру про фактичні терміни початку та завершення роботи, склад групи здобувачів вищої освіти, які пройшли практику, їх дисципліну, стан охорони праці і протипожежної безпеки на базі практики, а також з інших питань організації та проведення практики. До захисту практики допускаються здобувачі вищої освіти, які

повністю виконали завдання програми практики та вчасно оформили звітну документацію.

Формою звітності за навчальні практики є **залік**, формою звітності за виробничі практики є **диференційований залік**. При кінцевій оцінці результатів практики враховується попередня оцінка керівників практики від університету та бази практики, результати захисту та характеристика на практиканта. Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували базу практики, виконали всі індивідуальні завдання, оформили звіт, вчасно його подали, а також отримали схвальну характеристику з бази практики, отримують позитивну оцінку. Здобувачі вищої освіти, що не виконали програму практики і отримали незадовільний відгук з бази практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, направляються на практику вдруге в період канікул або відраховуються з закладу вищої освіти. Оцінка з практики враховується наряду з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувачів вищої освіти. У випадку, коли практика закінчується після проведення екзаменаційної сесії і призначення стипендії, оцінку з цієї практики слід враховувати разом з оцінками наступного семестру.

Оцінка ставиться методистом разом з керівником практики (даного виду) з урахуванням оцінки, яка була запропонована вчителем-логопедом, що безпосередньо керував роботою студента-практиканта та зафіксована в характеристиці на здобувача вищої освіти.

Підсумки підводяться у процесі складання здобувачем вищої освіти заліку комісії. Диференційована оцінка з практики враховується на рівні з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача вищої освіти.

Результати складання заліків з практики заносяться у відомість диференційованого заліку та залікову книжку. Здобувач вищої освіти, що не виконав програму практики і отримав незадовільну оцінку на базі практики або незадовільну оцінку при складанні заліку, відраховується з університету.

Змістовно-діяльнісна структура програми практики включає в себе не менше 2-х модулів, (кількість модулів і навчальних елементів визначається кафедрою в залежності від виду практики (навчальна чи виробнича), мети практики, її змісту, специфіки напряму підготовки (спеціальності, спеціалізації).

На відміну від робочих програм навчальних дисциплін завдання кожного модуля не обов'язково виконуються практикантом після завершення попереднього модуля. Модулі можуть виконуватись студентом паралельно і завершуватись одночасно. Послідовність виконання завдань, обумовлених модулями, визначається змістом даної конкретної практики.

Кількість балів, яку максимально може набрати здобувач вищої освіти за кожен навчальний елемент і відповідно за модуль, визначає кафедра. Завершує практику модуль-контроль (захист практики). Загальна оцінка за практику – 100 балів.

Критеріями оцінювання результатів практики є:

- ступінь виконання завдань практики;

- рівень сформованості умінь та навичок практичної роботи практикантів як майбутніх спеціальних педагогів;
- відношення до практики практикантів, прояв професійних якостей;
- якість виконання всіх завдань і видів роботи на практиці, професійно-педагогічних умінь, показаних під час проходження практики та їх відображення у звітній документації;
- якість і своєчасність здачі звітної документації педагогічної практики.

Оцінка виставляється за шестибальною системою та позначається літерами: А – відмінно; В – дуже добре; С – добре; D – задовільно; Е – задовільно з додатковим доопрацюванням; F – незадовільно з правом або без права повторного проходження практики (за рішенням адміністрації університету).

Відповідно за п'ятибальною системою:

Оцінка **5 «відмінно»** ставиться здобувачеві вищої освіти за:

- знання та вміння самостійно готувати та проводити відповідні заняття;
- наявність звіту та щоденника практики;
- відмінну оцінку в характеристиці керівника (закріпленого викладача) від бази практики;
- повні, системні знання, використання міжпредметних зв'язків та цілісне відображення програмного матеріалу визначеної для практики навчальної дисципліни;
- самостійну постановку проблемних завдань та їх успішне розв'язання в процесі проведення занять;
- володіння інтерактивними формами та методами ведення освітнього процесу;
- виявлення умінь правильно визначати й ефективно реалізувати основне завдання з обліком вікових та індивідуальних психо-мовленнєвих особливостей дітей різних вікових категорій;
- прояв у роботі самостійності, творчого підходу, педагогічного такту, педагогічної культури до дітей з особливими освітніми потребами;
- виконання у строк і на високому рівні всього обсягу роботи, передбаченого програмою практики.

Оцінка **4 «добре»** ставиться здобувачеві вищої освіти за:

- знання та вміння самостійно готувати та проводити відповідні заняття з використанням окремих консультацій викладача;
- повні знання, використання міжпредметних зв'язків та цілісне відображення програмного матеріалу визначеної для практики навчальної дисципліни;
- наявність звіту та щоденника практики;
- позитивна (добра) характеристика студента керівником від бази практики;

- виявлення вміння визначати основні навчально-виховні завдання та способи їхнього вирішення;
- володіння інтерактивними формами та методами ведення освітньо-корекційного процесу;
- ініціативність, але при цьому не виявлення творчого підходу до роботи.

Оцінка **3 «достатньо»** ставиться здобувачеві вищої освіти за:

- знання та вміння готувати та проводити відповідні заняття з опорою на регулярні консультації викладача;
- наявність звіту та щоденника практики;
- допущення помилок у плануванні та проведенні корекційної роботи;
- неповні знання, розуміння основного програмного матеріалу;
- не виявлення глибоких знань спеціальної та психолого-педагогічної теорії та вміння застосовувати її на практиці;
- не вміння враховувати у достатньому ступені вікові та індивідуальні особливості дітей з ООП;
- неохайне оформлення звітної документації.

Оцінка **2 «незадовільно»** ставиться здобувачеві вищої освіти за:

- грубе порушення трудової та виконавчої дисципліни;
- невиконання програми практики;
- негативний відгук з місця практики;
- вияв слабких знань психолого-педагогічної та спеціальної теорії, невміння застосовувати її для реалізації навчальних корекційних завдань;
- не встановлення взаємин з дітьми різновікових категорій з ООП;
- відсутність звіту чи щоденника практики.

ВИМОГИ ДО ЗВІТНИХ ДОКУМЕНТІВ

Загальні вимоги до оформлення звітної документації наступні. Папка зі звітними документами повинна мати титульну сторінку, на якій зазначаються прізвище та ім'я практиканта, факультет та група; прізвища керівників від університету та бази практики; вид практики; термін проходження; назва бази практики. Кожен окремий документ повинен також починатися з титульної сторінки, на якій зазначається прізвище та ім'я практиканта, факультет та група, назва документа, час та місце проведення заходу (чи збору емпіричних даних). Звітна документація обов'язково повинна містити перелік всіх документів практики із зазначеними сторінками.

У звіті про роботу здобувачі вищої освіти детально описують всю виконану під час практики роботу. У випадку, коли студент проходить практику за угодою з підприємством чи закладом освіти, звіт практики може складатися індивідуально з урахуванням угоди на цільову підготовку.

Оформлення звітних документів входить в час проходження практик. Їх перевіряють і затверджують керівники практики від бази та університету.

В кінці практики керівник від бази практики кожному здобувачу вищої освіти видає письмову характеристику про його роботу, ставлення до обов'язків, дисциплінованість тощо. В характеристиці обов'язково повинно бути зазначена рекомендація щодо зарахування роботи практиканта. *Характеристику підписують керівник практики від бази (вчитель-логопед) та керівник організації і завіряють печаткою.*

ПЕРШИЙ РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ (БАКАЛАВР)

Зміст практик

Навчальна пропедевтична практика

Пояснювальна записка

Навчальна пропедевтична практика є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців зі спеціальності 016 «Спеціальна освіта» у ЗВО, яка має забезпечити безперервність та послідовність формування професійних умінь та навичок майбутніх педагогів спеціальної освіти.

Навчальна пропедевтична практика дає можливість сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення про зміст роботи спеціальних та навчально-реабілітаційних центрів, ЗДО, інших типів закладів, а також про контингент вихованців цих закладів та можливі форми корекційної роботи з ними.

Навчальна пропедевтична практика першого рівня вищої освіти (бакалавр) здобувачів вищої освіти 2 курсу передбачає ознайомлення з професійною діяльністю працівників ЗДО, навчально-реабілітаційних центрів, спеціальних ЗДО (вихователів, вчителів-дефектологів, логопедів, реабілітологів, психологів, соціальних педагогів, медичних працівників тощо).

Навчальна пропедевтична практика проводиться у 3-му семестрі на 2 курсі і передбачає 2 тижні стажування здобувачів вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» у закладах освіти.

I. Мета і завдання навчальної пропедевтичної практики

1.1. Мета практики: ознайомлення здобувачів з видами та формами роботи вчителя-логопеда і інших фахівців, які проводять корекційно-розвиткові заняття з дітьми з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу у закладах освіти, формування практичних навичок і умінь проведення спостережень, досліджень та діагностики порушень мовлення; формування практичних навичок спостереження за психолого-педагогічними проявами порушень у процесі занять, розвивальних ігор тощо; створення умов для самореалізації, самовдосконалення, самовизначення особистості майбутнього педагога спеціальної освіти.

1.2. Основні завдання навчальної пропедевтичної практики:

1. вивченні освітніх компонентів.
2. Забезпечення зв'язку теоретичних знань з фахових дисциплін з реальним освітньо-корекційним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, виховних, реабілітаційних задач з метою формування у здобувачів вищої освіти професійної і психологічної готовності до роботи з дітьми з ООП.
3. Вивчення специфіки основних видів практичної діяльності педагога спеціальної освіти (функції і професійні обов'язки вчителя-логопеда).
4. Формування умінь спостереження, аналізу та оцінки освітньо-корекційного процесу в дошкільному закладі освіти, його відповідності програмним вимогам.
5. Формування умінь вести записи спостережень, обробляти, узагальнювати отриману в ході спостережень інформацію, повно і правильно відобразити її в щоденнику практики.
6. Вироблення навичок психолого-педагогічного вивчення особливостей розвитку дітей з порушеннями мовлення, аналізувати його результати й діагностувати виявлені особливості в розвитку мовлення.
7. Ознайомлення з плануванням освітньо-корекційного процесу, логопедичної роботи, веденням різних видів документації в дошкільних закладах освіти.
8. Розвиток потреби в самопізнанні й самовдосконаленні.
9. Виховання у здобувачів вищої освіти стійкого інтересу до професії педагога спеціальної освіти.

На пропедевтичну практику відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

У процесі проходження практики у здобувачів вищої освіти формуються такі **компетентності**:

інтегральна:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо- корекційного процесу в різних типах закладів.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

2. Інформаційний обсяг навчальної пропедевтичної практики

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ЗАКЛАДАМИ ОСВІТИ І ВИВЧЕННЯ СПЕЦИФІКИ ЇХНЬОЇ РОБОТИ

Пропедевтична практика розпочинається з настановної конференції, в якій беруть участь практиканти, керівник практики, викладачі-методисти та фахівці закладів освіти, де здобувачі вищої освіти проходитимуть практику.

Настановна конференція. На конференції керівник практики зачитує наказ Ректора про проходження навчальної (пропедевтичної) практики

здобувачами вищої освіти і розподіл їх за окремими закладами освіти міста, а також ознайомлює студентів та педагогів з метою, основними завданнями та особливостями організації навчальної (пропедевтичної) практики.

Ознайомлення з закладами освіти і вивчення специфіки їхньої роботи відбуватиметься за такими напрямками:

- ознайомлення з закладом освіти, бесіда з представниками адміністрації, вчителями-логопедами, дефектологами, психологами та іншими фахівцями;

- вивчення документації закладу (розкладу, планів роботи, нормативних документів тощо);

- ознайомлення з напрямками, методами та формами роботи вчителів-логопедів, за якими закріплено студентів;

- складання і затвердження індивідуального плану роботи студента-практиканта (протягом першого тижня практики).

1 тиждень практики передбачає ознайомлення зі змістом, тривалістю практики, базою практики, звітною документацією, яка складається по завершенню практики; ознайомлення з нормативною та методичною документацією, що регулює діяльність ЗДО компенсуючого типу та навчально-реабілітаційних центрів, структурою й матеріальною базою, роботою вчителя-логопеда, дефектолога, психолога та інших фахівців; ознайомлення зі специфікою супроводу дітей різних вікових груп; відвідування, перегляд та обговорення логопедичних та корекційних занять, проведених логопедами та дефектологами базових навчальних закладів.

Навчальна (пропедевтична) практика також включає спостереження за поведінкою та емоційними проявами різних категорій дітей, особливостями роботи педагога спеціальної освіти та його взаємодії з іншими фахівцями, вивчення документації тощо.

Форма звіту: індивідуальний план навчальної (пропедевтичної) практики, ведення щоденника.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВЧИТЕЛЕМ- ЛОГОПЕДОМ

Спостереження за індивідуальними та груповими заняттями вчителя-логопеда, допомога в організації занять. Вивчення документації вчителя-логопеда. Виготовлення дидактичних посібників для проведення логопедичних занять (за запитом вчителя-логопеда). Здійснення психолого-педагогічного вивчення особливостей розвитку дітей з порушеннями мовлення, аналіз його результатів й складання психолого-педагогічних характеристик, а також індивідуальних мовленнєвих карток з логопедичними висновками на двох дітей. Підбір інформаційних матеріалів для бесіди з батьками дітей із мовленнєвими порушеннями. Проведення здобувачами вищої освіти під керівництвом фахівців базових закладів освіти окремих елементів роботи, допомога здобувачів вищої освіти в організації прогулянок, екскурсій тощо.

Оформлення звітної документації з проходження навчальної (пропедевтичної) практики на базі ЗДО компенсуючого типу чи навчально-реабілітаційного центру.

Проведення підсумкової конференції.

Форма звіту: щоденник навчальної (пропедевтичної) практики; психолого-педагогічні характеристики на двох дітей, план-конспект бесіди з батьками дітей із мовленнєвими порушеннями; індивідуальні мовленнєві картки з логопедичними висновками на двох дітей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

На завершальному етапі практики студенти аналізують процес та результати роботи вчителів-логопедів, вивчають та узагальнюють досвід.

Результати навчальної (пропедевтичної) практики розглядаються на підсумковій педагогічній раді, у якій беруть участь керівники базової установи, студенти-практиканти та логопеди-наставники, викладач, який керує практикою. На педагогічній раді затверджують характеристики студентів-практикантів, складені вчителями-логопедами. У характеристиці дається розгорнутий аналіз роботи студента під час практики, його ділових та особистісних якостей і вказується загальна оцінка за навчальну (пропедевтичну) практику.

Завершальним етапом роботи студента-практиканта є оформлення звітної документації та підготовка участі у підсумковій конференції за результатами практики. Разом із своїми товаришами, які проходили практику в тому ж базовому закладі освіти, практикант готує звіт, у якому розкриває підсумки практики. За результатами практики підгрупа здобувачів вищої освіти, які проходили практику в одному закладі освіти, оформлює презентацію.

Форма звіту: щоденник навчальної (пропедевтичної) практики; звіт, презентації.

На заключному етапі практики студенти підбивають підсумки проведеної роботи, готують звіти та оформлюють документацію, яка відображає результати практики. Загальні підсумки навчальної (пропедевтичної) практики у ЗВО підбиваються на підсумковій конференції.

Після завершення навчальної пропедевтичної практики кожному здобувачу вищої освіти 2 курсу спеціальності 016 «Спеціальна освіта» необхідно подати для перевірки наступну звітну документацію:

1. Індивідуальний план роботи практиканта (складання і затвердження індивідуального плану роботи практиканта здійснюються протягом першого тижня навчальної пропедевтичної практики).
2. Щоденник проходження практики.
3. Конспект однієї бесіди студентів для батьків вихованців закладу освіти з особливостей психофізичного розвитку їх дітей, методів профілактики та корекції.

4. Психолого-педагогічні характеристики та індивідуальні мовленнєві картки на двох дітей.
5. Характеристика директора закладу освіти на студента-практиканта.
6. Письмовий звіт про проходження здобувачами вищої освіти навчальної (пропедевтичної) практики, де студенти роблять самоаналіз професійного становлення, вказують труднощі, з якими зіткнулися.

Підведення підсумків навчальної пропедевтичної практики

Підведення підсумків навчальної пропедевтичної практики здобувачів вищої освіти 2 курсу спеціальності «Спеціальна освіта» проводиться на підсумковій конференції по завершенню практики. На підсумковій конференції обговорюються питання особливостей проходження здобувачами вищої освіти практики в різних базових закладах, специфіка їх роботи з різними категоріями дітей. Також обговорюються проблеми, які виникли у здобувачів вищої освіти під час проходження даної практики з метою підвищення її якості на наступний рік. Практиканти висловлюють свої враження від проходження практики в базових установах міста. Керівники-методисти пропедевтичної практики аналізують процес проходження практики здобувачами вищої освіти, а також якість оформлення ними звітної документації.

Критерії оцінювання роботи практиканта

При оцінці результатів з проходженні здобувачем вищої освіти пропедевтичної практики враховуються наступні фактори:

1. Рівень теоретичної підготовки (оволодіння знаннями за фахом і суміжними дисциплінами).
2. Ступінь сформованості професійних умінь.
3. Рівень професійної спрямованості (стиль спілкування з дітьми, любов до них, турбота; спрямованість на психолого-педагогічну діяльність, наявність прагнення до подолання труднощів, пізнання нового; відповідальність за якісне здійснення корекційного процесу в умовах закладу освіти; реалізація творчого підходу в роботі).
4. Якість аналізу й самоаналізу різних видів діагностичної й корекційної роботи.
5. Якість звітної документації.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ здобувача-практиканта за результатами навчальної (пропедевтичної) практики

	Основні напрями роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно і вчасно оформлений Індивідуальний план роботи практиканта	10

2	За підготований Конспект бесіди з батьками дітей з порушеннями мовлення (якість контенту, охайність)	10
3	За Психолого-педагогічні характеристики (за 2)	20
4	За Індивідуальні мовленнєві картки (за 2)	20
5	Правильно і вчасно оформлений Щоденник проходження практики	10
Всього		70
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Характеристика директора закладу освіти на студента-практиканта (врахування оцінки)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	10
3	Презентація матеріалів практики та захист її результатів (ІНДЗ)	15
Всього		30
Підсумкова оцінка		100

Навчальна педагогічна практика Пояснювальна записка

Навчальна педагогічна практика є неперервною складовою частиною процесу підготовки фахівців спеціальності 016 «Спеціальна освіта» у вищих закладах освіти, яка має забезпечити безперервність та послідовність формування професійно значущих умінь та навичок майбутніх логопедів.

Навчальна педагогічна практика проводиться на другому курсі у 4-му семестрі, триває протягом 2 тижнів і передбачає формування практичних навичок і умінь проведення досліджень та діагностики порушень мовлення; ознайомлення з видами та формами роботи вчителя-логопеда і інших фахівців, які проводять корекційно-розвиткові заняття з дітьми з порушеннями мовлення. Вона також має важливе місце в системі професійної підготовки майбутніх логопедів.

I. Мета і завдання навчальної педагогічної практики

1.1. Мета практики: поглиблення психолого-педагогічних знань, формування практичних навичок і умінь проведення досліджень та діагностики порушень мовлення; ознайомлення з видами та формами роботи вчителя-логопеда і інших фахівців, які проводять корекційно-розвиткові заняття з дітьми з порушеннями мовлення різної етіології і патогенезу у закладах освіти; закріплення практичних навичок організації і проведення індивідуальної роботи, спрямованої на вивчення особливостей мовленнєвого розвитку дітей; спостереження за психолого-педагогічними проявами порушень у процесі різноманітних корекційних занять, розвивальних ігор тощо.

1.2. Основні завдання навчальної педагогічної практики:

1. Поглиблення психолого-педагогічних знань, одержаних при вивченні дисциплін: педагогіка, психологія, основи наукових досліджень. вступ до спеціальності, логопедія, невропатологія з основами психопатології, мовленнєві та сенсорні системи та їх порушення, логопсихологія та формування умінь застосовувати їх на практиці.

2. Ознайомлення з системою освітньо-корекційної роботи в ЗДО компенсуючого типу, виховання у здобувачів вищої освіти інтересу до майбутньої спеціальності, розвиток педагогічних здібностей.

3. Виховання практичних умінь та навичок з обстеження стану мовлення та пізнавальних процесів дітей з порушеннями мовлення різних вікових груп.

4. Вивчення специфіки діяльності вчителя-логопеда дошкільного закладу освіти компенсуючого типу.

5. Закріплення практичних навичок організації і проведення індивідуальної роботи, спрямованої на вивчення особливостей мовленнєвого розвитку дітей;

6. Закріплення практичних навичок спостереження за психолого-педагогічними проявами порушень у процесі різноманітних корекційних занять, розвивальних ігор тощо.

7. Проводити методично обґрунтований і адекватний ситуації вибір словесного матеріалу, наочних і технічних засобів, сучасних комп'ютерних технологій, програм для вивчення дітей з мовленнєвими порушеннями;

На навчальну педагогічну практику відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS.

У процесі проходження практики у здобувачів вищої освіти формуються такі **компетентності**:

інтегральна:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні:

СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні універсальні та спеціалізовані інформаційні системи та програмні продукти; бібліотечні ресурси та технології, зокрема електронні; спеціальну апаратуру та інструменти.

РН17. Мати навички самостійного навчання та пошуку необхідної інформації.

2. Інформаційний обсяг навчальної педагогічної практики

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ВИВЧЕННЯ РОБОТИ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ КОМПЕНСУЮЧОГО ТИПУ / НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

Навчальна (педагогічна) практика розпочинається з настановної конференції, в якій беруть участь здобувачі вищої освіти, керівник практики, викладачі-методисти та фахівці закладів освіти, де студенти проходитимуть практику.

Настановна конференція. На конференції керівник практики знайомить здобувачів вищої освіти з терміном проведення практики, розподіляє їх за окремими закладами освіти міста, а також ознайомлює здобувачів вищої освіти та методистів практики з метою, основними завданнями та

особливостями організації навчальної педагогічної практики; видає зразки звітної документації та деякі методичні поради щодо складання індивідуального плану практики, ведення щоденника, вивчення спеціальної літератури.

Практика здобувачів вищої освіти розпочинається із зустрічі з керівником базового закладу освіти, який інформує про стан укомплектування закладу дітьми, про кадри, рівень забезпеченості матеріально-технічної бази навчального закладу. Директор базового закладу освіти проводить також інструктаж щодо охорони праці та безпеки життєдіяльності дітей з мовленнєвими порушеннями.

Протягом підготовчого етапу навчальної педагогічної практики здобувачі вищої освіти проводять спостереження за роботою вчителів-логопедів даного закладу освіти, знайомляться з умовами виховання та навчання дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення, з колективом вихованців групи.

Протягом короткого (два-три дні) підготовчого етапу навчальної педагогічної практики студент має скласти індивідуальний план проходження практики, який затверджується груповим методистом практики. В індивідуальному плані здобувачі вищої освіти зазначають зміст та терміни виконання основних видів роботи під час навчальної педагогічної практики.

Роботу відображають у щоденнику навчальної педагогічної практики у формі аналітичних записів.

Форма звіту: індивідуальний план роботи практиканта, ведення щоденника навчальної (педагогічної) практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВЧИТЕЛЕМ- ЛОГОПЕДОМ

Програма другого змістовного модуля реалізується протягом другого тижня навчальної педагогічної практики. Практикант працює разом з вчителем-логопедом, спостерігаючи за його діяльністю, допомагає в організації занять, вивчає документацію вчителя-логопеда, обладнання логопедичного кабінету, проводить обстеження дітей разом з логопедом. Студент здійснює підбір матеріалів, готує дидактичні посібники для проведення логопедичних занять, розробляє конспекти занять та інших форм роботи і подає їх логопеду даного закладу на перевірку напередодні проведення даного заняття. Здобувачі вищої освіти під керівництвом фахівців базових закладів освіти проводять логопедичне заняття і аналізують його після проведення.

Для забезпечення належної якості корекційно-розвиткової роботи з дітьми із мовленнєвими порушеннями практикант щоденно складає індивідуальний план роботи. Крім того, здійснюється психолого-педагогічне вивчення особливостей розвитку дітей з порушеннями мовлення, аналіз його результатів й складання психолого-педагогічних характеристик, а також

індивідуальних мовленнєвих карток з логопедичними висновками на двох дітей.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики, психолого-педагогічні характеристики, індивідуальні мовленнєві картки на двох дітей, дидактичний посібник, конспект логопедичного заняття.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Протягом третього змістового модуля практиканти оформлюють звітну документацію з проходження навчальної педагогічної практики. На завершальному етапі практики практиканти аналізують процес та результати роботи, вивчають та узагальнюють досвід кращих педагогів базових закладів освіти.

Результати навчальної педагогічної практики розглядаються на підсумковій педагогічній раді, у якій беруть участь керівники базової установи освіти, студенти-практиканти та логопеди-наставники, викладач, який керує практикою. На педагогічній раді затверджують характеристики студентів-практикантів, складені логопедами. У характеристиці дається розгорнутий аналіз роботи студента під час практики, його ділових та особистісних якостей і вказується загальна оцінка за педагогічну практику.

Завершальним етапом роботи студента-практиканта є оформлення звітної документації та підготовка участі у підсумковій конференції за результатами практики. Разом із своїми товаришами, які проходили практику в тому ж базовому закладі освіти, практикант готує звіт, у якому розкриває підсумки практики. За результатами практики підгрупа здобувачів вищої освіти, які проходили практику в одному закладі освіти, оформлює презентацію.

Форма звіту: щоденник навчальної (педагогічної) практики; звіт, презентації.

На заключному етапі практики студенти підбивають підсумки проведеної роботи, готують звіти та оформлюють документацію, яка відображає результати практики. Загальні підсумки навчальної (педагогічної) практики у ЗВО підбиваються на підсумковій конференції.

Після завершення навчальної педагогічної практики кожному здобувачу вищої освіти 2 курсу спеціальності 016 «Спеціальна освіта» необхідно подати для перевірки наступну звітну документацію:

1. Індивідуальний план роботи практиканта (складання і затвердження індивідуального плану роботи практиканта здійснюється протягом першого тижня навчальної пропедевтичної практики).
2. Щоденник проходження практики.
3. Індивідуальні мовленнєві картки на двох дітей із логопедичними висновками.
4. Психолого-педагогічні характеристики на двох дітей.

5. Дидактичний посібник, зроблений руками студента (підгрупи студентів, які працювали в одній групі на педагогічній практиці).
6. Конспект логопедичного заняття.
7. Характеристика директора ЗДО на студента-практиканта.
8. Письмовий звіт про проходження студентами навчальної педагогічної практики, де студенти роблять самоаналіз професійного становлення, вказують труднощі, з якими зіткнулися.
9. Мультимедійна презентація.

Критерії оцінювання роботи практиканта

При оцінці результатів з проходженні здобувачем вищої освіти навчальної педагогічної практики враховуються наступні фактори:

1. Рівень теоретичної підготовки (оволодіння знаннями за фахом і суміжними дисциплінами).
2. Ступінь сформованості професійних умінь.
3. Рівень професійної спрямованості (стиль спілкування з дітьми, любов до них, турбота; спрямованість на психолого-педагогічну діяльність, наявність прагнення до подолання труднощів, пізнання нового; відповідальність за якісне здійснення корекційного процесу в умовах закладу освіти; реалізація творчого підходу в роботі).
4. Якість аналізу й самоаналізу різних видів діагностичної й корекційної роботи.
5. Якість звітної документації.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ здобувача-практиканта за результатами навчальної (педагогічної) практики

	Основні напрями роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно і вчасно оформлений Індивідуальний план роботи практиканта	10
2	За підготований Конспект логопедичного заняття (якість контенту, оформлення, охайність)	20
3	За Психолого-педагогічні характеристики	10
4	За Індивідуальні мовленнєві картки	10
5	За Дидактичний посібник, зроблений власноруч	10
6	Правильно і вчасно оформлений Щоденник проходження практики	10
Всього		70
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Характеристика директора навчального закладу на	5

	студента-практиканта (врахування оцінки)	
2	Підготовлений звіт про проходження практики	10
3	Презентація матеріалів практики та захист її результатів (ІНДЗ)	15
Всього		30
Підсумкова оцінка		100

Виробнича (логопедична в ЗДО) практика (рівень бакалавра)

Пояснювальна записка

Виробнича (логопедична в ЗДО) практика є складовою частиною процесу підготовки фахівців спеціальності 016 «Спеціальна освіта» у ЗВО, яка має забезпечити безперервність та послідовність формування професійно значущих умінь та навичок майбутніх вчителів-логопедів.

Виробнича (логопедична в ЗДО) практика проводиться на третьому курсі у 6 семестрі і передбачає протягом 6 тижнів стажування здобувачів вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» на місці вчителя-логопеда. Виробнича (логопедична в ЗДО) практика дає можливість удосконалювати професійні знання й вміння здобувачів вищої освіти, закріпити на практиці здобуті теоретичні знання, набути певних практичних умінь та навичок корекційної роботи з дітьми, що є важливим для майбутньої самостійної роботи. Практика проводиться з відривом від навчання. Завдання практики рівномірно розподіляються протягом шести тижнів з поступовим ускладненням і відображаються в індивідуальних планах та щоденниках проходження виробничої практики здобувачів вищої освіти.

Виробнича практика проводиться на базах, які відповідають вимогам програми підготовки фахівців за спеціальністю 016 Спеціальна освіта і спеціалізацією 016.01 Логопедія. Студенти направляються у заклади згідно укладених університетом договорів з базами практик та закріплюються за вчителями-логопедами, що мають досвід роботи не менше трьох років. Розподіл студентів на практику проводиться з урахуванням їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання. Студенти можуть самостійно (узгоджуючи з керівництвом факультету та методистом з практики) вибирати місце проходження практики.

I. Мета і завдання виробничої (логопедичної в ЗДО) практики

1.1. Мета практики: виробнича практика (логопедична в закладах дошкільної освіти) передбачає формування мотиваційної та діяльнісної складової готовності до здійснення професійної діяльності, що досягається через: аналіз здобувачами вищої освіти логопедичної документації,

відвідування логопедичних занять (фронтальних, індивідуальних) і їх подальший аналіз; організацію, планування і проведення логокорекційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення під керівництвом вчителя-логопеда, проведення контрольних корекційних занять, виконання завдань щодо логопедичних обстежень, виготовлення дидактичного матеріалу для логопедичної роботи; а також через спостереження за освітньо-виховним процесом у закладі та включенням в організацію та проведення цього процесу.

1.2. Основні завдання виробничої (логопедичної в ЗДО) практики:

1. Поглиблення психолого-педагогічних знань, одержаних при вивченні курсів педагогіки, психології, логопедії, формування умінь застосовувати їх на практиці.
2. Забезпечення зв'язку теоретичних знань фахових дисциплін з реальним освітнім процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, виховних, розвиткових та корекційних завдань з метою формування у здобувачів вищої освіти професійної і психологічної готовності до роботи в закладах дошкільної освіти.
3. Удосконалення загальнопедагогічних умінь та навичок раціональної організації педагогічної діяльності здобувачів вищої освіти.
4. Поглиблення любові до педагогічної професії, розвиток педагогічних здібностей, формування у здобувачів вищої освіти потреби у професійному самовдосконаленні.
5. Ознайомлення зі структурою освітнього закладу і характером навчання в ньому дітей з порушеннями мовлення, з графіком роботи, з логопедичною документацією.
6. Ознайомлення з метою, змістом та завданнями роботи вчителя-логопеда в базовому закладі освіти.
7. Спостереження за діяльністю дітей з порушеннями мовлення на логопедичних заняттях, на освітніх заняттях, інших режимних моментах.
8. Проведення логопедичних обстежень і заповнення мовленнєвих карток на 2-х дітей.
9. Проведення пробних та контрольних логопедичних занять (2 фронтальних, 2 індивідуальних).
10. Ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами.
11. Надання практичної допомоги вчителям-логопедам в організації логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо.

У процесі проходження виробничої (логопедичної в ЗДО) у здобувачів вищої освіти формуються такі **компетентності**:

інтегральна:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі професійної діяльності

або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

Програмні результати навчання

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо

створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з врахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з врахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

На виробничу (логопедичну в ЗДО) практику відводиться 270 години / 9 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг виробничої (логопедичної в ЗДО) практики

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЗАГАЛЬНЕ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИМИ АСПЕКТАМИ РОБОТИ ЗДО, СПОСТЕРЕЖЕННЯ І АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Організація і проведення в закладі вищої освіти настановної конференції, підготовка та узгодження здобувачами вищої освіти індивідуальних планів проходження практики, актуалізація знань з вивчених раніше дисциплін (загальної та спеціальної педагогіки, спеціальної дошкільної педагогіки, психології, логопедії та ін.).

Під час проведення настановної конференції здобувачі вищої освіти знайомляться з особливостями проходження практики, з її метою та завданнями, отримують рекомендації щодо ведення і оформлення звітної

документації, консультуються з керівником стосовно індивідуальних завдань, закріплюються за відповідними базовими закладами дошкільної освіти.

Самостійному проведенню освітнього процесу передують ознайомлення з базовим закладом освіти, його керівниками. Практиканти протягом першого тижня спостерігають та відвідують заняття; ознайомлюються з проведенням різних режимних моментів.

Протягом першого тижня практики здобувачі вищої освіти готують документацію для проведення роботи з дітьми в наступні тижні практики, а також індивідуальний план проходження педагогічної практики. План роботи погоджується з вчителем-логопедом, затверджується керівником-методистом.

Знайомство з роботою закладу дошкільної освіти, особливостями проведення занять, вивчення документації закладу стосовно організації в ньому освітнього процесу, корекційно-розвивального і реабілітаційного напрямів його діяльності.

Форма звіту: індивідуальний план роботи практиканта, ведення щоденника виробничої практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВЧИТЕЛЕМ-ЛОГОПЕДОМ

Програма другого змістовного модуля реалізується протягом другого тижня виробничої практики. В цей час здобувачі вищої освіти спостерігають за роботою вчителя-логопеда даного закладу, проводять обстеження дітей з разом з вчителем-логопедом, здійснюють роботу, спрямовану на вивчення особливостей психофізичного розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями, розробляють конспекти занять та інших форм роботи і подають їх вчителю-логопеду на перевірку та затвердження перед проведенням занять та інших форм роботи. Для забезпечення належної якості освітньо-корекційної роботи з дітьми практикант щоденно складає план роботи відповідно до форми, що прийнята у базовому закладі освіти. Протягом цього етапу практики здійснюється підготовка матеріалів для написання психолого-педагогічної характеристики та заповнення індивідуальної мовленнєвої картки на дитину з порушеннями мовлення.

Крім того, в цей період практиканти проводять з дітьми з порушеннями мовлення дидактичні та рухові ігри; складають психолого-педагогічні характеристики та індивідуальні мовленнєві картки на дітей.

Форма звіту: індивідуальна мовленнєва картка на дитину з порушеннями мовлення, психолого-педагогічна характеристика на дитину з порушеннями мовлення, конспект пробного логопедичного заняття, ведення щоденника виробничої практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3.

САМОСТІЙНЕ ВИКОНАННЯ ПРАКТИКАНТОМ ОБОВ'ЯЗКІВ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Здобувачі вищої освіти самостійно працюють вчителями-логопедами протягом четвертого, п'ятого та шостого тижнів педагогічної практики, виконуючі всі, передбачені планом завдання, спостерігають за роботою вчителя-логопеда групи, знайомляться з веденням логопедичної документації; дітьми, здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до дітей з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей; самостійно проводять пробні логопедичні заняття, вчать робити логопедичні висновки.

У цей час, крім щоденної навчально-виховної роботи з дітьми, здобувачі вищої освіти організують загальні заходи для дітей (бесіди, логопедичні ринги, практичні заняття з постановки звуків, логопедичні ранки тощо); використовують в процесі навчально-виховної роботи різні технічні засоби; проводять роботу з батьками: індивідуальні бесіди, консультації, збори, круглі-столи тощо.

Здобувачі вищої освіти беруть участь у поповненні логопедичного кабінету новим дидактичним матеріалом, наочними посібниками, методичною літературою.

На даному етапі практики здобувачі вищої освіти проводять проведення щоденних пробних і контрольних індивідуальних і фронтальних логопедичних занять, підготовку матеріалів і написання психолого-педагогічної характеристики на дитину з порушеннями мовлення.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики; план-конспект логопедичного заняття; індивідуальні мовленнєві картки з логопедичними висновками для двох дітей.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4.

ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВИХ ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

На завершальному етапі практики практиканти аналізують процес та результати своєї роботи та інших студентів; вивчають та узагальнюють досвід кращих педагогів базових закладів освіти, проводять відкриті залікові логопедичні заняття, на яких повинні бути присутні груповий методист практики, завідувач або методист базової установи освіти, наставник-логопед, а також практиканти, які проходять практику в цьому закладі освіти. Тему відкритого логопедичного заняття практикант обирає за власним бажанням, однак доцільно, щоб тема відповідала перспективному плану вчителя-логопеда. Складаючи конспекти заняття практикант повинен виявити рівень своїх педагогічних здібностей, теоретичних та методичних знань з спеціальної педагогіки, зокрема, логопедії.

Для залікових занять здобувачами вищої освіти обираються інноваційні форми та методи навчання дітей з мовленнєвою патологією, що відповідають

сучасному рівню науки і практики; готується цікавий матеріал, продумується нетрадиційна обстановка в групі тощо.

Конспект відкритого логопедичного заняття має бути прорецензований і затверджений логопедом-наставником за два дні до проведення заняття.

Після відкритого заняття, проведеного кожним практикантом, відбувається його обговорення всіма присутніми на занятті. Практиканти роблять усебічний аналіз заняття, відзначивши відповідність його змісту програмі певної логопедичної групи, доцільність обраних форм і методів корекції, ефективність заняття, висловлюють зауваження, пропонують свої варіанти розв'язання поставлених на занятті навчальних, корекційних та виховних завдань. Результати обговорення і оцінка за проведення заняття фіксується у протоколі обговорення, який студент-практикант подає разом із конспектом у звітну документацію.

Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, участь у підсумковій конференції за результатами проходження практики, отримання диференційованого заліку.

Результати виробничої практики розглядаються на підсумковій педагогічній раді, у якій беруть участь керівники базової установи освіти, студенти-практиканти та їхні логопеди-наставники, викладач, який керує практикою. На педагогічній раді затверджують характеристики студентів-практикантів, складені логопедами. У характеристиці дається розгорнутий аналіз роботи студента під час практики, його ділових та особистісних якостей і вказується загальна оцінка за педагогічну практику.

Завершальним етапом роботи студента-практиканта є оформлення звітної документації та підготовка участі у підсумковій конференції за результатами практики. Разом із своїми товаришами, які проходили практику в тому ж базовому закладі освіти, практикант готує тематичний звіт та мультимедійну презентацію, у якій розкриває підсумки практики.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики; два залікові логопедичні заняття з протоколами обговорення; дидактичний посібник, мультимедійна презентація.

На заключному етапі практики студенти підбивають підсумки проведеної роботи, готують звіти та оформляють документацію, яка відображає результати практики. Загальні підсумки педагогічної практики підбиваються на підсумковій конференції.

Після завершення виробничої (логопедичної в ЗДО) практики кожному здобувачу вищої освіти 3 курсу спеціальності 016. «Спеціальна освіта» необхідно подати для перевірки наступну звітну документацію:

1. Індивідуальний план роботи практиканта (складання і затвердження індивідуального плану роботи практиканта здійснюються протягом першого тижня навчальної виробничої практики).
2. Щоденник проходження практики.

3. Індивідуальні мовленнєві картки на двох дітей із логопедичними висновками.
4. Психолого-педагогічні характеристики двох дітей.
5. Конспекти двох контрольних логопедичних занять з протоколами обговорення.
6. Конспекти двох залікових логопедичних занять з протоколами обговорення.
7. Характеристика директора закладу освіти студента-практиканта.
8. Письмовий звіт про проходження студентами виробничої практики, де студенти роблять самоаналіз професійного становлення, вказують труднощі, з якими зіткнулися.
9. Дидактичний посібник, зроблений руками студента (підгрупи студентів, які працювали в одному закладі на виробничій практиці).

Індивідуальне довготривале завдання: розробка та виготовлення методичних матеріалів для візуального супроводження занять та мультимедійної презентації.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ
здобувача-практиканта за результатами
виробничої (логопедичної в ЗДО) практики

	Основні напрями роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно і вчасно оформлений Індивідуальний план роботи практиканта	5
2	За підготований Конспект логопедичного заняття (якість контенту, оформлення, охайність) (за 2)	10
3	За підготований Конспект залікового логопедичного заняття (якість контенту, оформлення, охайність) (за 2)	20
4	За Психолого-педагогічні характеристики (за 2)	10
5	За Індивідуальні мовленнєві картки (за 2)	10
6	За Дидактичний посібник, зроблений руками студента	10
7	Правильно і вчасно оформлений Щоденник проходження практики	5
Всього		70
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Характеристика директора закладу освіти на студента-практиканта (врахування оцінки)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	10
3	Презентація матеріалів практики та захист її результатів (ІНДЗ)	15
Всього		30
Підсумкова оцінка		100

Виробнича (логопедична в ЗЗСО) практика

Пояснювальна записка

Виробнича (логопедична в ЗЗСО) практика є складовою частиною процесу підготовки фахівців спеціальності 016 «Спеціальна освіта» у ЗВО, яка має забезпечити безперервність та послідовність формування професійно значущих умінь та навичок майбутніх вчителів-логопедів.

Виробнича (логопедична в ЗЗСО) практика проводиться на четвертому курсі у 8 семестрі і передбачає протягом 10 тижнів стажування здобувачів вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» на місці вчителя-логопеда. Виробнича (логопедична в ЗЗСО) практика дає можливість удосконалювати професійні знання й вміння здобувачів вищої освіти, закріпити на практиці здобуті теоретичні знання, набуті певних практичних умінь та навичок корекційної роботи з дітьми, що є важливим для майбутньої самостійної роботи. Практика проводиться з відривом від навчання. Завдання практики рівномірно розподіляються протягом десяти тижнів з поступовим ускладненням і відображаються в індивідуальних планах та щоденниках проходження виробничої практики здобувачів вищої освіти.

Виробнича практика проводиться на базах, які відповідають вимогам програми підготовки фахівців за спеціальністю 016 Спеціальна освіта і спеціалізацією 016.01 Логопедія. Студенти направляються у заклади згідно укладених університетом договорів з базами практик та закріплюються за вчителями-логопедами, що мають досвід роботи не менше трьох років. Розподіл студентів на практику проводиться з урахуванням їх майбутнього місця роботи після закінчення навчання. Студенти можуть самостійно (узгоджуючи з керівництвом факультету та методистом з практики) вибирати місце проходження практики.

I. Мета і завдання виробничої (логопедичної в ЗЗСО) практики

1.1. Мета практики: виробнича практика в закладах загальної середньої освіти передбачає формування мотиваційної та діяльнісної складової готовності до здійснення професійної діяльності, що досягається через: аналіз здобувачами вищої освіти логопедичної документації, відвідування логопедичних занять (фронтальних, індивідуальних) і їх подальший аналіз; організацію, планування і проведення логокорекційної роботи з дітьми з порушеннями мовлення під керівництвом вчителя-логопеда та заступника директора з навчальної роботи, проведення контрольних корекційних занять, виконання завдань щодо логопедичних обстежень, виготовлення дидактичного матеріалу для логопедичної роботи; а також через спостереження за освітньо-виховним процесом у закладі та включенням в організацію та проведення цього процесу.

1.2. Основні завдання виробничої (логопедичної в ЗЗСО) практики:

1. Поглиблення психолого-педагогічних знань, одержаних при вивченні курсів педагогіки, психології, спеціальних методик і логопедії, формування умінь застосовувати їх на практиці.
2. Забезпечення зв'язку теоретичних знань фахових дисциплін з реальним освітньо-корекційним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, виховних, розвивальних та корекційних завдань з метою формування у здобувачів вищої освіти професійної і психологічної готовності до роботи в закладах загальної середньої освіти.
3. Удосконалення загально педагогічних умінь та навичок раціональної організації педагогічної діяльності здобувачів вищої освіти.
4. Поглиблення любові до педагогічної професії, розвиток педагогічних здібностей, формування у здобувачів вищої освіти потреби у професійному самовдосконаленні.
5. Ознайомлення зі структурою освітнього закладу і характером навчання в ньому дітей з порушеннями мовлення, з графіком роботи логопедичного кабінету чи пункту, з логопедичною документацією.
6. Ознайомлення з метою, змістом та завданнями роботи вчителя-логопеда в базовому закладі.
7. Спостереження за діяльністю дітей з порушеннями мовлення на логопедичних заняттях, в позаурочний час, на освітніх заняттях.
8. Проведення логопедичних обстежень і заповнення мовленнєвих карток на 3-х дітей.
9. Проведення пробних та контрольних логопедичних занять (4 фронтальних, 4 індивідуальних).
10. Проведення пробного та контрольного заняття з логоритміки (одного).
11. Ведення щоденника логопедичної практики з відповідними записами.
12. Надання практичної допомоги вчителям-логопедам в організації логопедичних занять, підготовці дидактичних матеріалів тощо.
13. Виконання завдань згідно тем курсових робіт.

У процесі проходження виробничої (логопедичної в ЗЗСО) у здобувачів вищої освіти формуються такі компетентності:

інтегральна:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні:

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність працювати в команді.

ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні:

СК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами.

СК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення.

СК-6. Здатність працювати в команді, здійснювати комплексний корекційно-педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю в різних типах закладів.

СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.

СК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності.

СК-9. Здатність застосовувати теоретичні, емпіричні методи психолого-педагогічного дослідження, статистичні методи обробки отриманої інформації, визначати достовірність результатів дослідження.

СК-10. Здатність до системного психолого-педагогічного супроводу сім'ї, яка виховує дитину з особливими освітніми потребами.

СК-12. Здатність організовувати дитячий колектив, створювати в ньому рівноправний клімат і комфортні умови для особистісного розвитку вихованців та їхньої соціальної інтеграції.

СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК-14. Здатність до роботи із спільнотою – на місцевому, регіональному, національному, європейському і більш широкому глобальному рівнях з метою формування толерантного, гуманного ставлення до осіб з особливими освітніми потребами, розвитку здатності до рефлексії, включаючи спроможність обдумувати як власні, так й інші системи цінностей.

Програмні результати навчання

РН1. Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН4. Застосовувати для розв'язування складних задач спеціальної освіти сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, визначати на

основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей та рекомендації щодо створення найоптимальніших умов для здобуття освіти.

РН6. Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН8. Організувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН9. Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з врахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН11. Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби реабілітації та корекційно-розвивального навчання дітей з особливими освітніми потребами.

РН12. Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

РН13. Володіти методиками сприяння соціальній адаптації осіб з особливими освітніми потребами, їхньої підготовки до суспільної та виробничої діяльності.

РН14. Реалізовувати психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії у ролі вчителя-дефектолога, асистента вихователя закладу дошкільної освіти, асистента вчителя закладу загальної середньої освіти тощо.

РН16. Приймати обґрунтовані рішення з врахуванням цілей, ресурсних і законодавчих обмежень, ціннісних орієнтирів.

На виробничу (логопедичну в ЗЗСО) практику відводиться 450 години / 15 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг виробничої (логопедичної в ЗЗСО) практики

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЗАГАЛЬНЕ ОЗНАЙОМЛЕННЯ ІЗ ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНИМИ АСПЕКТАМИ РОБОТИ ЗЗСО, СПОСТЕРЕЖЕННЯ І АНАЛІЗ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Організація і проведення в закладі вищої освіти настановної конференції, підготовка та узгодження здобувачами вищої освіти індивідуальних планів проходження практики, актуалізація знань з вивчених

раніше дисциплін (загальна та спеціальна педагогіки, психології, логопедія, спеціальні методики та ін.).

Під час проведення настановної конференції здобувачі вищої освіти знайомляться з особливостями проходження практики, з її метою та завданнями, отримують рекомендації щодо ведення і оформлення звітної документації, консультуються з керівником стосовно індивідуальних завдань, закріплюються за відповідними базовими закладами загальної середньої освіти.

Самостійному проведенню освітнього процесу передують ознайомлення з базовим закладом освіти, його керівниками, а також спостереження і аналіз діяльності вчителів-логопедів. Практиканти протягом першого тижня спостерігають та відвідують заняття; ознайомлюються з проведенням різних режимних моментів.

Протягом першого тижня практики здобувачі вищої освіти готують документацію для проведення роботи з дітьми в наступні тижні практики, а також індивідуальний план проходження педагогічної практики. План роботи погоджується з вчителем-логопедом, затверджується керівником-методистом.

Знайомство з освітньою, логопедичною та корекційно-реабілітаційною роботою закладу загальної середньої освіти, вивчення складу учнів класу, вивчення документації закладу стосовно організації в ньому освітнього процесу, корекційно-розвивального і реабілітаційного напрямів його діяльності, проведення спостереження за роботою вчителя-логопеда під час занять.

Спостерігаючи освітній процес, практиканти ознайомлюються також із методичними та дидактичним забезпеченням: аналізують наявні ігрові матеріали, наочні дидактичні посібники, технічні засоби навчання та дидактичний матеріал, що зберігається у логопедичному кабінеті, проєктують можливі умови їх використання у своїй подальшій діяльності під час виробничої практики.

Форма звіту: індивідуальний план роботи практиканта, ведення щоденника виробничої практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

РОБОТА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ З ВЧИТЕЛЕМ-ЛОГОПЕДОМ

Програма другого змістовного модуля реалізується протягом другого тижня виробничої практики. В цей час здобувачі вищої освіти спостерігають за роботою вчителя-логопеда закладу, проводять обстеження дітей з разом з вчителем-логопедом, здійснює роботу, спрямовану на вивчення особливостей психофізичного розвитку дітей з мовленнєвими порушеннями, розробляють конспекти занять та інших форм роботи і подають їх вчителю-логопеду на перевірку та затвердження перед проведенням занять та інших форм роботи. Для забезпечення належної якості освітньо-корекційної роботи з дітьми практикант щоденно складає план роботи відповідно до форми, що

прийнята у базовому закладі освіти. Протягом цього етапу практики здійснюється підготовка матеріалів для написання психолого-педагогічної характеристики та заповнення індивідуальної мовленнєвої картки на учня з порушеннями мовлення.

Крім того, в цей період практиканти проводять з дітьми з порушеннями мовлення дидактичні та рухові ігри; складають психолого-педагогічні характеристики та індивідуальні мовленнєві картки на дітей.

Форма звіту: індивідуальна мовленнєва картка на учня з порушеннями мовлення, психолого-педагогічна характеристика на учня з порушеннями мовлення, конспект пробного логопедичного заняття, ведення щоденника виробничої практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. САМОСТІЙНЕ ВИКОНАННЯ ПРАКТИКАНТОМ ОBOB'ЯЗКІВ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА

Здобувачі вищої освіти самостійно працюють вчителями-логопедами протягом третього, четвертого, п'ятого, шостого та сьомого тижнів педагогічної практики, виконуючі всі, передбачені планом завдання, спостерігають за роботою вчителя-логопеда групи, знайомляться з веденням логопедичної документації; вчать здійснювати диференційований та індивідуальний підхід до дітей з урахуванням їх вікових та індивідуальних особливостей; самостійно проводять пробні логопедичні заняття, вчать робити логопедичні висновки.

У цей час, крім щоденної навчально-виховної роботи з дітьми, здобувачі вищої освіти організують загальні заходи для дітей (бесіди, логопедичні ринги, практичні заняття з постановки звуків, логопедичні ранки тощо); використовують в процесі навчально-виховної роботи різні технічні засоби; проводять роботу з батьками: індивідуальні бесіди, консультації, збори, круглі-столи тощо.

Здобувачі вищої освіти беруть участь у поповненні логопедичного кабінету новим дидактичним матеріалом, наочними посібниками, методичною літературою.

На цьому етапі практики здобувачі вищої освіти проводять щоденні пробні і контрольні індивідуальні і фронтальні логопедичні заняття. Також цей етап включає в себе знайомство з документацією, яку готує вчитель-логопед, розробку індивідуального плану корекційної роботи.

Форма звіту: 2 конспекти логопедичних занять з протоколами обговорення, індивідуальні мовленнєві картки з логопедичними висновками на двох дітей, психолого-педагогічні характеристики на двох учнів з порушеннями мовлення, індивідуальний план корекційної роботи для учня з порушеннями мовлення, ведення щоденника виробничої практики.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВИХ ЛОГОПЕДИЧНИХ ЗАНЯТЬ, ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

На завершальному етапі практики студенти аналізують процес та результати своєї роботи та інших студентів; вивчають та узагальнюють досвід кращих педагогів базових закладів освіти, проводять відкриті залікові логопедичні заняття, на яких повинні бути присутні груповий методист практики, директор або заступник директора базової установи освіти, наставник-логопед, а також студенти, які проходять практику в цьому закладі освіти. Тему відкритого логопедичного заняття практикант обирає за власним бажанням, однак доцільно, щоб тема відповідала перспективному плану вчителя-логопеда. Складаючи конспекти заняття практикант повинен виявити рівень своїх педагогічних здібностей, теоретичних та методичних знань з спеціальної педагогіки, зокрема, логопедії.

Для залікових занять здобувачами вищої освіти обираються інноваційні форми та методи навчання дітей з порушеннями мовлення, що відповідають сучасному рівню науки і практики; готується цікавий матеріал, продумується нетрадиційна обстановка на занятті тощо.

Конспект відкритого логопедичного заняття має бути прорецензований і затверджений логопедом-наставником за два дні до проведення заняття.

Після відкритого заняття, проведеного кожним практикантом, відбувається його обговорення всіма присутніми на занятті. Практиканти роблять усебічний аналіз заняття, відзначивши відповідність його змісту програмі певної логопедичної групи, доцільність обраних форм і методів корекції, ефективність заняття, висловлюють зауваження, пропонують свої варіанти розв'язання поставлених на занятті навчальних, корекційних та виховних завдань. Результати обговорення і оцінка за проведення заняття фіксується у протоколі обговорення, який студент-практикант подає разом із конспектом у звітну документацію.

Підведення підсумків практики, оформлення звітної документації, обговорення її результатів, підготовка звіту, участь у підсумковій конференції за результатами проходження практики, отримання диференційованого заліку.

Результати виробничої практики розглядаються на підсумковій педагогічній раді, у якій беруть участь керівники базового закладу освіти, студенти-практиканти та їхні логопеди-наставники, викладач, який керує практикою. На педагогічній раді затверджують характеристики студентів-практикантів, складені логопедами. У характеристиці дається розгорнутий аналіз роботи студента під час практики, його ділових та особистісних якостей і вказується загальна оцінка за педагогічну практику.

Завершальним етапом роботи студента-практиканта є оформлення звітної документації та підготовка участі у підсумковій конференції за результатами практики. Разом із своїми товаришами, які проходили практику

в тому ж базовому закладі освіти, практикант готує тематичну звіт та мультимедійну презентацію, у якій розкриває підсумки практики.

Форма звіту: щоденник педагогічної практики; два залікові логопедичні заняття з протоколами обговорення; дидактичний посібник, мультимедійна презентація.

На заключному етапі практики студенти підводяться підсумки проведеної роботи, готують звіти та оформляють документацію, яка відображає результати практики. Загальні підсумки педагогічної практики підбиваються на підсумковій конференції.

Після завершення виробничої (логопедичної в ЗЗСО) практики кожному здобувачу вищої освіти 4 курсу спеціальності 016. «Спеціальна освіта» необхідно подати для перевірки наступну звітну документацію:

10. Індивідуальний план роботи практиканта (складання і затвердження індивідуального плану роботи практиканта здійснюються протягом першого тижня навчальної виробничої практики).
11. Щоденник проходження практики.
12. Індивідуальні мовленнєві картки на трьох дітей із логопедичними висновками.
13. Психолого-педагогічні характеристики на трьох дітей.
14. Конспекти двох контрольних логопедичних занять з протоколами обговорення.
15. Конспекти двох залікових логопедичних занять з протоколами обговорення.
16. Характеристика директора закладу освіти на студента-практиканта.
17. Письмовий звіт про проходження студентами виробничої практики, де студенти роблять самоаналіз професійного становлення, вказують труднощі, з якими зіткнулися.
18. Дидактичний посібник, зроблений руками студента (підгрупи студентів, які працювали в одному закладі на виробничій практиці).

Індивідуальне довготривале завдання: розробка та виготовлення методичних матеріалів для візуального супроводження занять та мультимедійної презентації.

ОЦІНЮВАЛЬНИЙ ЛИСТ

**здобувача-практиканта за результатами
виробничої (логопедичної в ЗЗСО) практики**

	Основні напрями роботи здобувача-практиканта	Макс. кількість балів
Оцінювання результатів практики, відображених у звітній документації		
1	Правильно і вчасно оформлений Індивідуальний план роботи практиканта	5
2	За підготований Конспект логопедичного заняття (якість контенту, оформлення. охайність) (за 2)	10
3	За підготований Конспект залікового логопедичного заняття (якість контенту, оформлення. охайність) (за 2)	20

4	За Психолого-педагогічні характеристики (за 3)	10
5	За Індивідуальні мовленнєві картки (за 3)	10
6	За Дидактичний посібник, зроблений руками студента	10
7	Правильно і вчасно оформлений Щоденник проходження практики	5
Всього		70
Оцінювання процедури захисту практики		
1	Характеристика директора закладу освіти на студента-практиканта (врахування оцінки)	5
2	Підготовлений звіт про проходження практики	10
3	Презентація матеріалів практики та захист її результатів (ІНДЗ)	15
Всього		30
Підсумкова оцінка		100

Рекомендована література

Основна:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: підручник. 3-ге вид., допов. Київ: Академвидав, 2017. 304 с.
2. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Колишкін О.В. Корекційна освіта. Вступ до спеціальності: навчальний посібник для студентів ВНЗ. Суми: Університетська книга, 2023. 392 с.
4. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: від основ до практики: монографія. Київ, 2018. 152 с.
5. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Інклюзивна освіта: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 232 с.
6. Колупасва А.А., Таранченко О.М. Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. 192 с.
7. Логопедія: підручник за ред. М. К. Шеремет. 3-є вид., перер. та допов. К.: Видавничий Дім «Слово», 2017. 672 с.
8. Логопедія. Підручник / За ред. М.К.Шеремет. Вид. 5-те, перероблене та доповнене. Київ: Слово, 2019. 672 с.
9. Мартиненко І. В. Логопсихологія. К.: ДІА, 2016. 116 с.
10. Методичний посібник Горопаха Н.М., Поніманська Т.І. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи. – К., 2014.
11. Миронова С.П. Педагогіка інклюзивної освіти: навч.-метод. посібник. Кам'янець-Подільський, 2016. 164 с.
12. Пахомова Н. Актуальні проблеми спеціальної освіти : навч. посіб для студентів спец. 016 Спеціальна освіта. Полтава : АСМІ, 2021. 329 с.
13. Спеціальна педагогіка : навч. посібник. за заг. ред. О. В. Мартинчук. Київ: Київ. ун-т імені Бориса Грінченка. 2017. 364 с.

14. Таран О. П., Бабич Н. М., Супрун Г. В., Мельниченко Т. В. Інноваційне застосування методу case-study в професійній підготовці майбутніх фахівців спеціальної освіти (логопедів). *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2017. Вип. 9. Т. 1. С. 251 – 268.
15. Федорова Н. Гуманістична педагогічна позиція майбутнього логопеда: практикум з елементами тренінгу: навчально-методичний посібник. Рівне, 2019. 40 с.

Допоміжна:

1. Базима Н. В., Качуровська О. Б., Коломієць Ю. В., Мартиненко І. В. Дитина з труднощами в навчанні в інклюзивному класі / за ред. І. В. Мартиненко, М. К. Шеремет. К.: ДІА, 2019. 148 с.
2. Брушневська І. М., Рібцун Ю. В. Психолого-педагогічна підтримка дітей п'ятого року життя із лексико-граматичними труднощами : навч.-метод. посіб. для роботи з дітьми із порушеннями мовлення / І. М. Брушневська, Ю. В. Рібцун. Луцьк 2023. 240 с.
3. Буйняк М.Г. Формування психологічної готовності вчителів до інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами: дис. канд. психол. наук. Київ. 2019. 322 с.
4. Вержиховська О., Гончарук Н., Рудзвич І. Спеціальна методика виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка, 2017. 271 с.
5. Геращенко С.І., Матющенко І.М. Корекційна спрямованість уроків української мови в спеціальних закладах освіти. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Вип. 46. 2024. С. 11-17.
6. Двіжона В.М. Модель психолого-педагогічного супроводу учнів початкових класів із мовленнєвими порушеннями в загальноосвітній школі міста Києва з інклюзивною формою навчання. Молодий вчений. 2020. № 10 (86). С. 117-124.
7. Дмитрієва І. В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти*. 2016. Вип. 7. Том 1. С. 90 – 98.
8. Компанець Н.М. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями емоційно-вольової сфери: наук.-метод. посіб. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України. Київ: Актуальна освіта, 2023. 120 с.
9. Конопляста С.Ю., Синиця А.О. Алгоритм реалізації логопедичного супроводу дітей раннього віку з церебральним паралічем. Науковий часопис (Корекційна педагогіка та спеціальна психологія). Вип. 46. 2024. С. 35 – 41.
10. Федорова Н. В. Гуманістична педагогічна позиція майбутніх логопедів як ціннісно-сміслова основа професійної діяльності. *Освіта осіб з особливими потребами: виклики сьогодення* : збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції. Київ: Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, 2018. С. 160 – 165.

11. Федорова Н. В. Теоретичні аспекти фахової підготовки логопеда в умовах університетської освіти. *Науковий вісник Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка*. Кременець, 2018. Вип. 10. С. 98 – 109.
12. Федорова Н. В. Формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів у процесі професійної підготовки. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. 2017. Випуск 1 (60). С.211 – 215.
13. Шевцов А. Г. Кваліфікаційна характеристика окупаціонального терапевта (ерготерапевта) в системі корекційно-реабілітаційної роботи. *Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки)*. 2016. Вип. 7. Т. 2 (7). С. 409 – 424.
14. Fedorova N. Characteristic of factors that influence the formation of the humanistic pedagogical position of future speech therapists. *EUREKA: Social and Humanities*. 2019. Number 5. P. 45 – 52.
15. Kosarieva G., Pavlyuk T., Fedorova N. Training of future speech therapists to work with children of preschool age with special needs on the basis of humanistic ideas of tolerance. Problem space of modern society: philosophical-communicative and pedagogical interpretations: Collective monograph. Part II. Warsaw: BMT Erida Sp. z o.o, 2019. P. 357 – 372.
16. Loreman T., McGhie-Richmond D., Kolupayeva A., Taranchenko O., Mazin D., Crocker C. A Canada-Ukraine collaborative initiative for inclusive education in Ukraine: Participant perspectives. *School Effectiveness and School Improvement*. 2016. 27(1). P. 24 – 44.

18. Інформаційні ресурси

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з ООП.

<https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya> – інклюзивне навчання.

<http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.

<https://lib.imzo.gov.ua/> - Електронна бібліотека Інституту модернізації змісту освіти

<http://www.uasp.org.ua> – Українська асоціація корекційних педагогів